

Sammanfattande kapitlet 4 av den finska luthersk-katolska dialograpporten

Växande gemenskap.

Deklaration om kyrkan, eukaristin och ämbetet

IV DEN UPPNÅDDA ENIGHETENS BETYDELSE OCH OMFATTNING¹

306. UR II 22 lyder ”de från oss skilda kyrkliga samfunden saknar full gemenskap med oss trots att den borde vara en följd av dopet. De har, främst på grund av att de saknar vigningens sakrament, inte heller enligt vår tro behållit eukaristins mysterium i dess ursprungliga och fulla form. Trots det erkänner de, i det att de i den heliga eukaristin firar åminnelsen av Herrens död och uppståndelse, att den avbildar ett liv i gemenskap med Kristus och inväntar hans återkomst i härlighet. Av den orsaken bör Herrens nattvard och de andra sakramenten och gudstjänsterna samt lärorna om kyrkans ämbete vara föremål för dialog.” I framställandet av det här dialogdokumentet har vi dragit fördel av tidigare diskussioner och uppnådd enhet i ämnesområden samt sökt ett längre gående samförstånd som försonar skillnaderna (*differentiating consensus*) för att uppnå ett tillräckligt samförstånd och gemensamma slutsatser gällande undervisning och bruk för bevarande av ”eukaristins mysterium i dess ursprungliga och fulla form”. Vi kan göra följande sammanfattning av uttryck för konsensus och slutsatser, som baserar sig på samförstånd som försonar skillnaderna.

Kyrkan

307. Vi är överens om (se 25–49) att den ena, heliga, katolska och apostoliska kyrkan är den Treenige Gudens kyrka. Hans treenighet är kyrkans och dess världsvida uppdrags grund. I den här kroppen ingjuts Kristi liv i de troende, som genom sakramenten dolt och reellt förenas med Kristus som led och förhärligades. Genom dopet görs vi lika Kristus. Alla människor är kallade att höra till Guds folk. Kyrkan förkroppsligar frälsningens hemlighet, den nya mänskligheten som är försonad med Gud och med varandra genom Jesus Kristus. Genom sin tjänst och förkunnandet av evangeliet visar hon på Guds rikes verklighet genom sakramentala tecken och medel för Kristi fortgående närvaro. I den Helige Andes kraft är hon delaktig i det gudomliga uppdrag i vilket Fadern sände Sonen att bli världens Frälsare. Trots sina mänskliga misslyckanden är hon Guds rikes soluppgång, den gudomliga skapelsegärningens förnyelse på vägen mot Gud som är allt i alla.

308. Den ekumeniska dialogen har visat att det är onödigt att se uppfattningarna om kyrkan som en skapelse av ordet (*creatura verbi*) och kyrkan som världens frälsnings sakrament (*sacramentum salutis mundi*) som varandras motsatser. Både lutheraner och katoliker kan numera beskriva och förstå kyrkan som de troendes gemenskap (*congregatio fidelium*) och de heligas samfund (*communio sanctorum*). ”Ordets kyrka” och ”sakramentens kyrka” finns inte längre som motsatser i dessa traditioner. Kyrkan är inte ett sakrament bland andra utan den sakramentala ram inom vilken de andra sakramenten förverkligas. Kristus är själv närvarande och verksam i kyrkan. Därför är kyrkan ett tecken som fungerar på ett dolt sätt, något som genom nådens kraft åstadkommer vad det betecknar.

309. Kyrkan är i bred betydelse ett sakrament i vilket den övernaturliga dimensionen är oskiljaktigt sammanbunden med den skapade verkligheten. Kyrkans osynliga, gudomliga dimension existerar, uttrycker sig själv och är verksam i och genom synliga historiska och mänskliga realiteter. Här finns en analogi med Jesu Kristi gudomliga och mänskliga natur i en person. De viktigaste av de synliga elementen i kyrkan är den

¹ Översättning: Anders Hemberg.

heliga Skrift, apostlarnas undervisning, sakramenten och det av Gud instiftade ämbetet. De är Guds frälsande nåds verktyg.

310. Som en gemenskap i världen har kyrkan ämbeten och tjänsteuppdrag som ansvarar för kyrkans verksamhet i dess grundläggande uttrycksformer, vittnesbörd (*martyria*), gudstjänst (*leitourgia*) och tjänande (*diakonia*), vars riktpunkt är evangeliets förkunnelse och firandet av eukaristin. Detta förverkligas konkret i lokala kyrkor. Trosbekännelsens en, helig, katolsk och apostolisk kyrka är närvarande i varje lokalkyrka genom den Treenige Gudens öppnade delaktighet i liv och frälsning. Till detta hör enhet och kontakt med andra lokala kyrkor. Denna enhet och kontakt kommer i sista hand fram i de förenade världsvida lokalkyrkornas gemenskap (*communio communionum ecclesiarum*).

Sakramenten i allmänhet

311. Med vårt samförstånd som försonar skillnader gällande sakramenten i allmänhet som grund (e 63–69), och görande en åtskillnad mellan de stora sakramenten (*sacramenta maiora*, dop och eukaristi) och de mindre sakramenten (*sacramenta minora*) såsom av Gud instiftade heliga handlingar och sakramentalt fungerande medel i Guds rikets tjänst, kan vi dra slutsatsen att 1500-talets lärofördommanden gällande sakramentens antal inte längre går att tillämpa. Vi har samma sakramentala intention att fullfölja kyrkans uppdrag, och vi är eniga om, att dopet och eukaristin är de huvudsakliga sakramenten och de andra står i relation till dem.

312. Vi har uppnått en försonande samförstånd gällande kyrkans ämbete. Det finns fortfarande ett behov att diskutera utförligt om detaljerna kring de andra mindre sakramenten (*sacramenta minora*, konfirmation, bikt, de sjukas smörjelse och äktenskap).

Eukaristi

313. Vi är överens om att eukaristin är i centrum av kyrkans liv (se 2.2.1. – 2.2.8). Såväl den enskilda troende som kyrkan får sitt andliga liv och sin bekräftelse från eukaristin. Deltagande i Mässan är grundformen för livet som kristen.

314. Vi är överens om att tillåtelse att fira sakramenten ges i vigningen, vilken är en gåva och ett livslångt åtagande

315. Vi är överens om att 1) Kristi offer för världens synder är unikt och tillräckligt, samt att detta offer inte kan fortsättas, upprepas, ersättas eller kompletteras. Och 2) Herren är närvarande i eukaristin, och Hans offer på Golgata blir närvarande på ett effektivt sätt i firandet av eukaristin.

316. Vi är överens om att mässoffret baserar sig på Jesu Kristi korsoffer. Jesu Kristi unika offer görs sakramentalt närvarande i eukaristin. Genom anamnesen (*memoria*) som bryter tidens och rummets gränser, är Hans offer närvarande (*representatio*) och aktualiserat i mässan. Den Treenige Gudens andra person är reellt närvarande i eukaristin som ett försonande och återlösande offer till Gud. Prästen verkar i Kristi ställe (*in persona Christi*), då han konsekreerar brödets och vinets element och tillkallar den Helige Ande (*epiclesis*), då han delar de konsekreerade elementen, Kristi kropp och blod till dem som deltar i nattvarden (*applicatio*) och leder tacksägelse bönen.

317. Vi är överens om att eukaristins karaktär av offer kan uttryckas på många sätt. I samband med firandet av eukaristin 1) bär vi i början av akten fram bröd och vin till altaret som offergåva och som tecken på

tacksamhet över skapelsen; 2) Kristus är närvarande som offrad och korsfäst Herre; 3) eukaristin är i ord och handling Kristi lidande offers åminnelse (*memoria passionis*); 4) Kristi lidande offer är närvarande i eukaristin här och nu (*representatio passionis*); 5) korsets frukter, effekter och gåva delas personligt till den troende som tar emot sakramentet (*applicatio sacramentis*); 6) vi bär fram ett tacksägelseoffer till Gud då vi bekänner våra synder, tackar, ber och firar den heliga nattvarden i enlighet med Kristi instiftelse och apostelns uppmaning (Rom 12:1); 7) eukaristin förpliktar oss att offra oss själva i inbördes kärlek och tjänande varandra.

318. *Vi är överens om* och ansluter oss till den gemensamma förståelsen uttryckt i *Från konflikt till gemenskap* "I nattvarden sakrament är Jesus Kristus, sann Gud och sann människa, fullt och helt närvarande med sin lekamen och sitt blod under bröds och vins tecken." (*Eucharist* 16)². Denna gemensamma deklaration bekräftar alla väsentliga element i tron på Jesu Kristi eukaristiska närvaro utan att omfamna transsubstantiationen som begreppsmässig terminologi. Både katoliker och lutheraner förstår att "den upphöjde Herren är genom löftesordet närvarande i Herrens måltid, i den kropp och det blod han gav med sin gudomlighet och sin mänsklighet, i gåvorna av bröd och vin i den Helige Andes kraft, för att tas emot genom församlingen"³ De olika uttrycksformer katoliker och lutheraner brukar gällande eukaristin härrör från samma trosövertygelse och dessa är därför inte kyrkodelande frågor. Båda traditionerna understryker att Kristi kropp och blod i sanning, verkligt och substantiellt (*vere, realiter et substantialiter*) är närvarande i, med och under brödets och vinets yttre tecken. Brödet och vinet omvandlas till (*mutari, conversari*) Kristi kropp och blod vid eukaristins konsekration. Därför sägs vid konsekrationen "detta är min kropp", "detta är mitt blod".

319. *Vi är överens om* att katoliker och lutheraner idag har närmast sig varandra i frågan om Kristi realpresens i vinets och brödets form efter eukaristifirandets avslutning.

320. *Vi är överens om* att eukaristin innefattar två stora delar som tillsammans utgör en enda akt av tillbedjan. Ordets liturgi består av förkunnelse och lyssnande till Guds ord. Eukaristins liturgi inkluderar frambärandet av bröd och vin, den eukaristiska bönen – anphoran – som innehåller konsekrationens orden, samt kommunion. Genom konsekrationens orden och tacksägelse bönen, ett ord av tro riktad till Fadern, blir brödet och vinet Kristi kropp och blod genom den Helige Andes handling. I kommunionen äter vi Kristi kropp och dricker Hans blod. I Epiklesis bönen ber vi också att vi värdigt skall kunna ta emot kommunionen i tro och få kraft att älska vår nästa.

321. *Vi är överens om* att eukaristin firas av en vigd präst eller biskop. Celebranten handlar i Kristi, huvudets, person och i kyrkans namn. Det följer att endast en person som är vigd och auktoriserad av en giltigt vigd biskop kan fira eukaristin i våra kyrkor.

322. *Vi är överens om* att det finns ett intimt och konstitutivt band mellan Kristi offer, eukaristin och kyrkan. Kyrkan får sitt liv från eukaristin, eftersom eukaristin gör Kristi frälsningsoffer närvarande.

323. *Vi är överens om* att eukaristin är en manifestation av kyrkans enhet och en fest där Kristi närvaro och de kristnas enhet är manifesterad.

324. *Vi är överens om* att eukaristin är i centrum för kyrkans mission.

² Nattvarden – Herrens måltid, nr 16. I Enhetens framtidsväg, s. 48 f

³ Från Konflikt till kommunion 154, Lehmann & Pannenberg *Condemnations of the Reformation Era*, s. 115. Se not 3

325. *Vi är överens* om att nattvarden som tecken är fullare uttryckt när kommunion ges under båda formerna. I Luthersk praxis är kommunion under båda formerna regel. Katoliker är generellt i princip av samma mening om det här tillvägagångssättets meriter, men den praktiska applikationen av den principen varierar. Kommunion delas i många lokala kyrkor ut främst under en form. I de lokala katolska kyrkorna i de nordiska länderna ges kommunion ofta under båda formerna. Sett utgående från den gemensamma förståelse om de teologiska principerna involverade är förfarandet, som i vilket fall som helst inte är absolut, inte kyrkodelande.

326. I ljuset av denna konsensus gällande grundsanningarna om eukaristin som offer, baserat på Kristi unika offers levande närvaro i mässan, verkar det resonabelt att säga att de ömsesidiga fördömandena från 1500-talet **inte längre kan tillämpas**.

Det allmänna prästadömet och det vigda ämbetet

327. *Vi är överens om* (se 194–197) att alla döpta som tror på Kristus är delaktiga i Hans prästerskap och är kallade att 'förkunna Hans stora verk som har kallat er från mörkret till sitt underbara ljus.' (1 Pet. 2:9). Varje del har alltså sin roll i hela kroppens mission. (ApC 273). Den offentliga förkunnelsen av Evangeliet och förvaltandet av sakramenten i kyrkan är ändå en tjänst som inkluderar ett specifikt ansvar för församlingens enhet och därmed också för dess ledande (*Ministry 17*) och är därför inte anförtrodd alla.

328. *Vi är överens om* att de troendes allmänna prästadömet och det vigda, hierarkiska prästämbetet, även om de skiljer sig inte enbart i grad men också till sina väsen, är förbundna med varandra; de är båda på sina speciella olika sätt delaktiga i Kristi ena prästerskap. Det vigda ämbetet borde utövas personligt, kollegialt och i gemenskap.

329. *Vi är överens om* att ordets och sakramentens vigda ämbete är instiftat av Gud och som sådant en Guds gåva till Hans kyrka. De som är vigda till tjänst är, liksom alla kristna, anknutna till både Kristi prästadöme och kyrkans prästerskap. Det vigda ämbetets grundläggande enhet kommer fram i ordets och sakramentens tjänst.

330. *Vi är överens om* (se 200–204) att kyrkan är sakramental eftersom Kristus är verkligt närvarande i henne genom ord och sakrament. Hans levande närvaro i kyrkan genom Anden är fortsättningsvis både källa och modell för det vigda ämbetets autentiska ledarskap. Det vigda ämbetet är konstitutivt för kyrkan. Vigningen är ett livslångt kall och kan inte upprepas.

331. *Vi är överens om* att vigningen till det heliga ämbetet är sakramental. Det är en instrumentell akt vari den Helige Andes gåva bes om och ges vidare genom Guds löften och handpåläggning. I Katolsk tro är vigningen ett sakrament. Enligt de Lutherska bekännelseskriterierna är det också möjligt att förstå vigningen, "handpåläggningen" som ett sakrament om det förstås som en vigning till ordets och sakramentens ämbete baserad på Guds bud och löften.

332. *Vi är överens om* att vigningen utförs av en giltigt vigd biskop som representerar kyrkans gemenskap genom ordet, bön och handpåläggning. Vigningen förstås som en instrumentell och sakramental fungerande handling i vilken ämbetet konkret ges. I vigningen ger Gud Fader Kristi eget ämbete (*in persona Christi*) och den Helige Ande helgar och ger nådegåvor för kyrkans ämbete. Det vigda ämbetet förstås således som en delaktighet i den Treenige Gudens mission i kyrkans gemenskap (*koinonia*). Dess kristologiska och pneumatologiska rötter ligger i hela kyrkans apostolicitet, i vilken det allmänna prästadömet och det vigda ämbetet samarbetar och kompletterar varandra.

333. *Vi är överens om* att både män och kvinnor har en viktig kallelse i kyrkans tjänst i världen. Man kan fråga sig huruvida grundkonsensusen om det vigda ämbetets sakramentala karaktär kan bestå, även om det finns skilda uppfattningar om vem som kan vigas till tjänst.

Diakonämbetet

334. *Vi är överens om* (se 211–216) att den Helige Andes gåvor för uppfyllandet av vinningens specifika uppgifter ges åt diakoner, präster och biskopar genom ordet, bön och handpåläggning i den av en biskop utförda vinningen. Det tredelade ämbetets utveckling kan ses som ett uttryck för den Helige Andes ledning och är mer än något grundat på mänskliga val.

335. *Vi är överens om* att termen "ordination" är förbehållen de sakramentala akter i vilka biskopar, präster och diakoner vigs till tjänst. Den av en biskop utförda handpåläggningen utgör vinningens synliga tecken.

336. *Vi är överens om* att diakonens ämbete har sina rötter i Nya testamentets förståelse av ämbetet. Det utför permanenta uppgifter som Kristus givit sin kyrka och är baserat på det diakonat (*diakonos*) som är känt redan i apostolisk tid. (t.ex. Fil 1:1, 1 Tim 3:8).

337. *Vi är överens om* att diakoner på ett eget speciellt sätt är delaktiga i Kristi mission. I den katolska kyrkan tjänar diakoner, bland andra uppgifter, genom att assistera biskopen och prästerna vid firandet av eukaristin, vid välsignande av äktenskap, förkunnande av Evangeliet, vid begravningar och i olika barmhärtighetsverk. I den lutherska traditionen är diakonernas tjänst likaledes rotad i kyrkans eukaristiska liv. Den lutherska diakonens konkreta uppgifter och utbildning är dock främst fokuserad på olika sociala och karitativa arbetsuppdrag, hjälp för fattiga och sårbara och till att bära vittne om Kristus inför världen genom tro och kärlek. Diakoner förkunnar också Evangeliet, undervisar och utför liturgiska uppgifter genom att assistera biskopen eller prästerna vid kommunion, fungerar som textläsare eller leder förbön. De kan föra nattvardens sakrament till äldre och sjuka som inte själva förmår delta i Mässan.

338. *Vi är överens om* att diakonernas kyrkliga och andliga identitet i deras diakonala tjänst i liturgiskt och pastoral liv eller i sociala och karitativa arbeten stärks av handpåläggningen som ärvts från apostlarna. Det här binder dem närmare altaret och deras tjänst görs fruktbar genom den Helige Andes gåva, karisma och diakonatets sakramentala nåd.

Biskopsämbetet

339. *Vi är överens om* (se 219–259) att biskopsämbetet är väsentligt för att kyrkan ska vara trofast sin gudomliga apostoliska uppgift under den Helige Andes ledning. Kyrkans apostolicitet har sin grund i den levande och närvarande Herren (sakramentalt perspektiv) och görs konkret genom sin historiska kontinuitet i den apostoliska kyrkans bestående strukturer (historiskt perspektiv).

340. *Vi är överens om* att biskopsämbetets auktoritet grundar sig på Guds ords auktoritet. Då biskoparna förkunnar evangeliet, handlar de i Kristi namn och med Hans auktoritet. Biskopar bär ett speciellt ansvar för kyrkans apostoliska missionsuppdrag genom sitt andliga ledarskap inom sina stift, ett ledarskap som utförs i gemenskap med Guds folk som helhet (*sensus fidelium*). I det här uppdraget är biskoparna efterträdare till apostlarna som samlades ihop och sändes ut av Kristus. Församlingar och präster är förpliktade av gudomlig lag att lyssna till biskoparna, respekterande det uppdrag som givits dem att förkunna Evangeliet och förvalta sakramenten, att förlåta synder och fördöma läror som går emot Evangeliet.

341. *Vi är överens om* att biskopens auktoritet genom biskopsvigningen är *personlig*, eftersom den utövas i hans eget namn, *ordinär* i och med att den är baserad på biskopsvigningen och *direkt* eftersom den kan utövas utan att använda sig av förmedlare. Också här är biskopens auktoritet personlig, kollegial och gemenskapsorienterad. En biskop utövar sin tjänst också i sin egen lokala kyrka endast i relation till den bestående gemenskapen av biskopar och tjänande hela kyrkans apostolicitet. Katolska biskopar är inte påvens ställföreträdare, inte heller är lutherska biskopar ärkebiskopens ställföreträdare. Varje biskop har auktoritet i sitt stift, sänd för att tjäna Kristi kyrka. Biskopen har inte absolut makt utan regleras av Evangeliet och kyrkolagen.

342. *Vi är överens om* att vad gäller deras undervisnings auktoritet och pastorala ledning är alla biskopar förenade i ett kollegium. De utför denna tjänst enskilt i relation till den del av Guds folk som anförtrotts dem. I utförandet av sin tjänst borde biskopar stå bland sin flock som goda herdar som tjänar dem och som känner sina får och vars får känner dem. De skall utöva sin herdetjänst inte som herrar och mästare utan som tjänare och som medlemmar i biskopskollegiet.

343. *Vi är överens om* att bland biskoparnas huvuduppgifter tar förkunnandet av evangeliet första plats. Biskopar är trons förkunnare som leder nya lärjungar till Kristus, och de är autentiska lärare, dvs. lärare som har givits auktoritet av Kristus, som predikar till det folk som anförtrotts dem den tro de måste bekänna och leva efter och som de med den Helige Andes ljus illustrerar.

344. *Vi är överens om* att biskopens tjänst strävar efter att tjäna hela Kyrkans apostoliska uppdrag. Det hör till biskopens uppgift att vara lärare, herde och präst. Biskoparna visar, med Guds ord, vägen, de leder Kyrkan i bön och i dess missionsuppdrag och de förvaltar sakramenten. Inom ramen för detta har de som sin specifika uppgift att leda sina stift och att viga nya ämbetsbärare till kyrkans tjänst genom apostolisk succession.

345. *Vi är överens om* att grunden för den apostoliska kontinuiteten är Kyrkans oavbrutna fokus på Jesu Kristi försoningsdöd och uppståndelse och på det apostoliska vittnesbördet om det här evangeliet. Apostolicitet är kontinuitet i tro i Kyrkans liv och i hennes strukturer och tjänst. Vigning av en biskop i historisk och apostolisk succession genom handpåläggning är en grundläggande del av och ett uttryck för Kyrkans apostolicitet. Denna apostoliska tradition innehåller många element i vilka de sakramentala och historiska perspektiven kompletterar varandra.

346. *Vi är överens om* att en ny biskop inte först blir biskop och först därefter medlem i biskopskollegiet; han är biskop i och med att han sakramentalt har inkorporerats i biskopskollegiet i apostolisk succession.

347. *Vi är överens om* att vår dialogpartner har bevarat många inre och yttre element av apostolicitet och att detta rör succession i tro och liv samt Kyrkans apostoliska struktur. Vi erkänner också att ämbetet i våra kyrkor har fullföljt sitt uppdrag att bevara trofasthet till det apostoliska evangeliet i de centrala trossatserna så som de behandlats i den *Gemensamma Deklarationen om Rättfärdiggörelsen*.

Petrusämbetet

348. *Vi är överens om* (se 260–275) att Jesus Kristus gav Petrus uppdraget "föd mina får" (Joh. 21:15–17), "Stärk dina bröder" (Luk 22:32) samt "bind och lös" (Matt 16:18–19) och att Petrus har ett ledande pastoralt ämbete och läroämbete bland lärjungarna. Samtidigt gav Jesus det apostoliska uppdraget åt alla apostlar (Matt 18:18; 28:18–20). Det här uppdraget att förkunna evangeliet, döpa och undervisa är av gudomlig instiftelse (*iure divino*). Petrusämbetet har genom historien utvecklats till sin nuvarande form.

Redan tidigt i kyrkans historia hade Roms biskop en ledande ställning. Vår gemensamma ekumeniska uppgift är nu att bättre förstå den odelade kyrkans arv, reformationens intentioner och den nuvarande verkligheten, för att bättre tjäna kyrkans mission och tjänst. Dessa strävanden efter att tillsammans stöda enhet, vittnesbörd och tjänst kan ses vara i enlighet med Guds vilja.

349. *Vi är överens om* att när en luthersk-katolsk enighet som förlikar återstående skillnader om Petrusämbetets teologiska och praktiska förnyelse har nåtts, kan Roms biskops Petrusämbete funktionera som ett synligt tecken och instrument för kyrkans enhet.

350. *Vi är överens om* att Petrusämbetet bör ses i kontexten av hela kyrkans apostolicitet, som betjänande hela kyrkans enhet personligt, kollegialt och gemenskapsorienterat. Gällande den världsvida kyrkans (*communio ecclesiarum*) synliga enhet som ekumeniskt mål är Petrusämbetets inbäddning i kollegiala och synodala strukturer, som innefattar hela Guds folk, tillsammans med subsidiaritetsprincipen, också ett nödvändigt villkor för ekumeniskt närmande. Det här innefattar kanoniska beslut som stöder dessa strukturer följande den riktning som givits av andra Vatikankonciliet.

351. *Vi är överens om* att Bibeln som normgivande *norma normans*, och Jesu Kristi evangelium, som centrum av Guds ord är grundläggande för kyrkans apostoliska mission och hennes läroutppdrag. Petrusämbetet och läroämbetet kan i sitt beskyddande och främjande av detta centrala budskap vara till gagn för hela kristenheten. Vi vill understöda gemensamma strävanden efter att tolka Roms biskops ämbete i kontexten av hela kyrkans apostolicitet i ljuset av *Från konflikt till gemenskap*-dokumentets ekumeniska imperativ "Lutheraner och katoliker borde tillsammans återfinna Jesu Kristi evangeliums kraft för vår tid ... Katoliker och Lutheraner borde tillsammans vittna om Guds nåd genom att förkunna evangeliet och tjäna världen."

352. *Vi är överens om* att påven som Roms biskop har ansvar för biskopliga uppgifter; en kraft eller gudomlig befallning att predika Evangeliet, lösa eller binda från synden och fira sakramenten. Petrusämbetet förstås genom kyrkans sakramental natur som ett tecken och en tjänst för hela kyrkans helhet och enhet. Den här tjänstens episkopala natur visar på kärnan av dess betydelse, vilken är att vara ett tecken på hela kyrkans gudomliga uppdrags apostoliska identitet.

353. *Vi är överens om* att meningen med läran om påvens ofelbarhet och jurisdiktionsprimat kan förstås som 1) hjälp att säkra kyrkans enhet i den kristna trons grundläggande frågor då dessa är hotade, 2) ett beskydd av friheten att predika Evangeliet. Där katoliker talar om ofelbarhet, talar lutheraner om *status confessionis* som ett uttryck för ett bestämt åtagande att avvisa nya okristna läror som går emot Bibeln och den apostoliska och katolska tron, i enlighet med den intention som uttrycks i den Augsburgska bekännelsens avslutning. I alla sina uppdrag är Roms biskop bunden att vara fullständigt lojal gentemot den apostoliska tron och den Treenige Gudens uppenbarelse i Kristus.

354. *Vi är överens om* att ansvaret för kyrkans enhet och dess bevarande i den kristna trons sanning och i kärlek utövas både i den lokala kyrkan och i den regionala och universala gemenskapen av lokalkyrkor. Det här ansvaret utövas personligt, kollegialt och gemenskapsorienterat. Roms biskops primat har en speciell plats och uppgift i att bevara och främja den här världsvida enheten. LG 13 uttrycker det; "...delkyrkor håller med rätta en plats i Kyrkan, dessa kyrkor bevarar sina egna traditioner utan att på något sätt förminska Petri stols primat, som leder hela kärleksgemenskapen [11], beskyddar legitima skillnader och samtidigt ser till att sådana skillnader inte skadar enhet utan snarare understöder den." Den konsensus

som redan utvecklas mellan oss visar på att läran om påvens primat inte behöver vara en kyrko-delande skillnad, så länge påven inte skils åt från kyrkogemenskapens struktur.

355. Vi observerar att Roms biskop idag, *de facto* är en herde inte enbart för katoliker men också för andra kyrkors ledare och medlemmar. *Vi rekommenderar* att lutheraner och katoliker fortsätter att tillsammans reflektera över Petrusämbetets betydelse för kyrkan idag som svar på påven Johannes Paulus IIs inbjudan i encyklikan *Ut Unum Sint* att tillsammans med honom reflektera över hur Roms biskop kan utöva sitt ämbete i gemenskap med andra kyrkor.

Avslutande anmärkningar

356. I den här deklARATIONEN har vi uttryckt en samstämmighet i de trons grundsanningar som berör förståelsen av kyrkan som ett sakramentalt tecken på Guds sändning (*missio Dei*) och verktyg i världen (jfr 25-49).

357. Såsom konstaterats i tidigare dialoger finns det i stora drag ett samförstånd mellan lutheraner och katoliker kring förståelsen av eukaristin. Denna enighet om eukaristins grundsanningar har grundligt blivit utlagda gällande (jfr 2.2.1. - 2.2.8): 1) eukaristins centrala roll i Kyrkans liv; 2) Kristi sanna, verkliga och substantiella närvaro; 3) eukaristin som åminnelse och offer; 4) den epikletiska bönnens roll; 5) eukaristin och det vigda ämbetet; 6) och om kommunion under båda formerna. Sammanfattningsvis kan det sägas att det finns ett samförstånd mellan oss om de grundsanningar som berör eukaristin. I ljuset av detta samförstånd är de kvarvarande skillnaderna i språkbruk, teologiska formuleringar och betoningar i förståelsen av eukaristin, som har beskrivits i förklaringen av den gemensamma förståelsen, acceptabla. De lutherska och katolska förklaringarna om eukaristin är i sina skillnader öppna gentemot varandra och förstör inte rådande konsensus om grundsanningarna.

358. Lärofördommanden från 1500-talet som berör eukaristin framstår i nytt ljus; den lutherska läran som framställd i den här deklARATIONEN är inte underställd Trent konciliets fördomande. De lutherska bekännelseskrifternas domar berör inte den Katolska Kyrkans lära såsom den presenterats i den här deklARATIONEN.

359. Allvaret i dessa lärofördommanden relaterade till eukaristin skall dock inte ignoreras. En del av dem var väl grundade, de består som hälsosamma varningar för oss som vi bör vara uppmärksamma på i vår undervisning och praxis.

360. Vi har också etablerat en samstämmighet gällande grundsanningarna om ämbetet i kyrkan, inklusive det allmänna prästadömet och det vigda ämbetet. (jfr 194-197), det vigda ämbetet som ett väsentligt element av kyrkans sakramentalitet (jfr 200-204) och diakonämbetet (jfr 211-216). Vårt samförstånd som försonar skillnaderna om biskopsämbetet (jfr 219-259) innehåller: 1) sakramental biskopsvigning genom ord, bön och handpåläggning; 2) biskopsämbete i apostolisk succession som tecken på trohet till det gudomliga uppdraget; 3) biskoparnas auktoritet; 4) biskopsämbete i Kyrkans apostoliska uppdrags tjänst; och 5) biskopsvigningens apostoliska dimension.

361. Om Petrusämbetet finns det ett växande samförstånd (jfr 260-275) inom dessa områden 1) dess bibliska bakgrund; 2) aposteln Petrus gudomliga uppdrag och Petrusämbetet idag; 3) enhetens tjänst; 4) Petrusämbetet inom hela kyrkans apostolicitet; 5) Roms biskops biskopsämbete; 6) hans roll i beskyddandet av friheten att förkunna evangeliet och trygghandlet av den kristna trons grundsanningar.

362. Före andra Vatikankonciliet fanns det inga uttalanden av läroämbetet om den lutherska kyrkans vigda ämbetes giltighet eller ogiltighet, den traditionella uppfattningen var dock att dessa är ogiltiga. UR 22 säger "de från oss skilda kyrkliga gemenskaperna saknar den fulla gemenskap med oss som borde följa från dopet, och även om vi tror att de – främst i avsaknad av prästerskapets sakrament [*sacramenti ordinis defectum*] – inte heller har bevarat eukaristins mysterium i dess ursprungliga och fulla natur, bekänner de likväl i sitt firande av Herrens måltid till åminnelse av Hans död och uppståndelse, att denna betyder liv i gemenskap med Kristus och inväntar Hans kommande i härlighet." Efter femtio år av luthersk-katolsk teologisk dialog accepteras i bred utsträckning att *defectus ordinis* inte innebär en fullständig brist utan en defekt i ämbetets fulla form. I nutida katolsk teologi används termen "defekt" normalt in den här kontexten.

363. I den här rapporten har vi presenterat en växande luthersk-katolsk konsensus om kyrkan, eukaristin och ämbetet inom kontexten av sakramental *communio*-ecklesiologi. På den här grunden verkar det berättigat att säga att vi är på väg mot en växande gemenskap (*communio*). Genom den här processen och dess resultat har vi kunnat ta ett steg framåt. Metoden och resultatet av detta luthersk-katolska samförstånd som försonar skillnaderna i synen på de grundläggande sanningarna om tron gällande kyrkan, eukaristin och ämbetet samlar och formulerar på nytt resultat från tidigare dialoger och säger därmed mer om vår gemensamma förståelse av dessa centrala frågor än vad som sagts tidigare. Vi hoppas att den här metoden och de resultat som uppnåtts kan fungera som en modell för den katolsk-lutherska enhetskommissionens framtida arbete mot en gemensam deklaration om kyrkan, eukaristin och ämbetet. Detta skulle innebära ett avgörande steg framåt i vår gemenskaps tillväxt. På basis av det arbete som existerar verkar det vara möjligt att, under den Helige Andes ledning, arbeta framåt och gå igenom skillnader i förståelse till den punkt där de förlorar sin kyrkodelande karaktär. De kvarstående skillnaderna som de uttryckts här baserar sig på en grundläggande konsensus i förståelsen av den apostoliska tron och framstår därför som legitima. Även om det kvarstår ämnen för dialog, kan vi hoppas att den Lutherska gemenskapens medlemskyrkors eukaristi och ämbete slutligen kan erkännas av den Katolska Kyrkan, och att lutheraner likaså kan erkänna den Katolska Kyrkans eukaristi och ämbete.⁴

364. Det är sannolikt att helandeprocessen mot en *communio ecclesiarum* kommer att ta lång tid. Kyrklig gemenskap med den Katolska Kyrkan och med Roms biskop skulle under rådande omständigheter innebära att kyrkorna i den Lutherska gemenskapen skulle fortsätta att inneha en egen liturgisk och juridisk struktur och att medlemskyrkorna skulle förbli trogna de ekumeniska åtaganden de knutit med andra kyrkor, men stå i kommunion med påven som ett tecken på den världsvida gemenskapen av lokala kyrkor.⁵ Samtidigt borde helandeprocessen fortsätta mot full gemenskap, en enhet i mångfald som hör till den världsvida kristna kyrkans Katolska natur som Kristi kropp, Guds folk och den Helige Andes tempel.

365. I rapporten *Facing Unity* (1985) ger den Romersk-katolska/Lutherska gemensamma kommissionen modeller, former och faser för katolsk-luthersk kyrklig gemenskap, som kan vara till hjälp för att formulera en vision av en stegvis skeende närmande av kyrkans synliga enhet. Gällande framtiden konstaterar rapporten i en "inledande akt av erkännande": "Till den hör en bindande konfessionell deklaration och ett passande liturgiskt firande i vilken, om möjligt, en första gemensam ordination kunde förrättas, sålunda

⁴ Jfr *Facing Unity*, 21–22. Ministry 4.2, art. 83: "Such a recognition can only come about gradually. The various stages lead from a mutual respect of ministries through practical cooperation to full recognition of ministry of the other church which is identical to the acceptance of Eucharistic fellowship. ... [I]t seems to us that further steps in the direction of a full mutual recognition of ministries are now indicated."

⁵ Om helandeprocessen se förslagen *Facing Unity* och romersk-katolsk-gammalkatolsk dialograpporten CEC 6.4.

markerande början av gemensamt utövande av *episkopé*. Kyrklig gemenskap inledd på det här sättet öppnar möjligheten för sakramental och speciellt eukaristisk gemenskap, vars former för den katolska parten bör klargöras på basen av rådande kanonisk lag.”⁶ De lutherska kyrkorna skulle också vara och en vara tvungna att ge passande riktlinjer för det praktiska förverkligandet.

366. Vår konsensus om trons grundsanningar som uttryckts här borde influera våra kyrkors lära och liv, förutsatt att våra kyrkor godkänner slutsatserna. Resultatens hållbarhet prövas i praktiken. I det här sammanhanget återstår frågor av varierande betydelse som fortfarande behöver klargöras. Här ingår de mindre sakramenten (*sacramenta minora*), relationen mellan Guds ord uttryckt i Bibeln till Kyrkans läromässiga undervisning, prästvigning av kvinnor, moraliska beslut, gemensamma vigningar och tjänst i praktiken samt kanoniska frågor.

367. *Den Gemensamma Deklarationen om Rättfärdiggörelsen* (1999), milstolpen för katolsk-luthersk ekumenik, skördade frukterna av lokala ekumeniska dialoger. Deklarationen försäkrade att ”de lutherska kyrkorna och den romersk-katolska kyrkan fortsätter sina strävanden att fördjupa den gemensamma förståelsen om rättfärdiggörelsen”. Bland de frågor som då nämndes som kvarstående var bland andra ecklesiologi, ämbete och sakrament. I den svensk-finska luthersk-katolska dialograpporten *Rättfärdiggörelsen i kyrkans liv* (2010) och i den här finländska dialograpporten om kyrkan, eukaristin och ämbetet har vi fördjupat vårt samförstånd i dessa frågor. Det ser ut som om en gemensam deklaration om kyrkan, eukaristin och ämbetet behövs som nästa steg, så som kardinal Kurt Kochs initiativ indikerat.

368. Det här dokumentet använder sig av samförstånd som försonar skillnaderna (*differentiating consensus*) som metod, formulerar samförstånd och förklarar dem. Det här är ett uttryck för en ”växande gemenskap”. Eftersom den har kunnat säga mer än tidigare dialoger önskar denna dialog kunna tjäna som uppmuntran. Resultatet är menat som en gåva och en möjlig modell för framtida arbete mot en växande kyrklig gemenskap i och genom internationell teologisk dialog.

369. Vi tackar Herren för detta avgörande steg framåt på vägen mot överkommandet av kyrkans splittring. Vi ber den Helige Ande leda oss framåt mot den fulla, synliga enhet som är Kristi vilja.⁷

⁶ *Facing Unity*, del II, kapitel 7, not 165.

⁷ Jfr *Den Gemensamma Deklarationen om Rättfärdiggörelsen* 40–44.